

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

บทสรุป

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษได้มีใช้เป็นเวลานานแล้ว โดยเป็นเพียงหลักเกณฑ์การชดเชยโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น แม้ว่าในตอนแรกจะไม่เรียกว่า "เหตุบรรเทาโทษ" ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ลักษณะของมาตรการที่บังคับใช้ถือได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกัน โดยบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องเหตุบรรเทาโทษนี้มีแนวความคิดพื้นฐานที่จะกำหนดโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคลซึ่งมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้โดยปกติ

ต่อมาได้มีแนวความคิดที่จะร่างกฎหมายอาญาขึ้น คณะกรรมการพิจารณายกร่างกฎหมายลักษณะอาญาได้นำวิธีการรับสารภาพเข้ามาบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยมีความมุ่งหมายที่จะจูงใจให้จำเลยรับสารภาพเพื่อจะได้รับการลดโทษจากศาลและทำให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็ว ภายหลังจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับคำรับสารภาพจึงถูกนำมาบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 โดยบัญญัติให้คำรับสารภาพเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา

แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการจูงใจให้จำเลยรับสารภาพดังกล่าวนี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีวิธีการที่เรียกว่า การต่อรองคำรับสารภาพ (Plea Bargaining) กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางอาญาในการต่อรองข้อหาระหว่างพนักงานอัยการและจำเลย ทั้งนี้เพื่อให้ศาลลงโทษสถานเบา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการบริหารงานยุติธรรมของศาลและขจัดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีของศาลเช่นเดียวกับแนวคิดของวิธีการรับสารภาพของกฎหมายไทย

แนวทางปฏิบัติของศาล เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณานี้ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามคำฟ้องของโจทก์ต่อศาลแล้ว ถือว่าคำรับสารภาพของจำเลยในลักษณะดังกล่าวนี้ ได้มาโดยความสมัครใจของจำเลย และศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยดังกล่าว เป็นพยานหลักฐานได้ ดังนี้ ศาลสามารถพิพากษาลงโทษตามคำรับสารภาพของจำเลยนั้นได้ทันที โดยไม่ต้องทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 176 และคำรับสารภาพของจำเลยเช่นนี้ ศาลถือว่าเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี อันเป็นเหตุบรรเทาโทษ โดยศาลมักใช้ดุลพินิจลดโทษให้จำเลยถึงกึ่งหนึ่งเสมอ

จากการศึกษาแนวทางการใช้ดุลพินิจลดโทษของศาล ผู้เขียนพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบัญญัติกฎหมายในเรื่องการรับสารภาพในชั้นพิจารณา และแนวทางการปฏิบัติของศาลในการใช้ดุลพินิจลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ปัญหาทางทฤษฎี

ดังกล่าวมาแล้วว่า ความมุ่งหมายของเหตุบรรเทาโทษในส่วนของ การรับสารภาพที่ดี เป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีนั้น เป็นการบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดพื้นฐานของบทบัญญัติในเรื่องเหตุบรรเทาโทษ เพราะการลดโทษให้จำเลย เป็นการจงใจให้จำเลยรับสารภาพ เพื่อทำห้คดีเสร็จสิ้นไปจากการพิจารณาคดีของศาลเท่านั้น

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรยกเลิกบทบัญญัติกฎหมายในส่วนของ การรับสารภาพที่ดีว่าเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาตามมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และควรจะนำ การรับสารภาพในชั้นพิจารณามาบัญญัติใหม่ โดยเฉพาะต่างหากจากบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องเหตุบรรเทาโทษ ทั้งนี้โดยบัญญัติหลักกฎหมายเกี่ยวกับการลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาเป็นอีกมาตราหนึ่งกล่าวคือ ในชั้นพิจารณา เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ ศาลจะต้องนำคำรับสารภาพของจำเลยดังกล่าว มาพิจารณาถึงประโยชน์ที่ศาลได้รับจากคำรับสารภาพของจำเลย และศาลจะต้อง

นำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยมาประกอบดุลพินิจลดโทษแก่จำเลย โดยการนำดุลพินิจลดโทษของศาลนี้ศาลจะลดโทษต่ำกว่าอัตราโทษในแต่ละความผิดมิได้ ฉะนั้น การนำดุลพินิจลดโทษของศาลจะมีผลทำให้โทษสุทธิที่จำเลยได้รับภายหลังจากศาลลดโทษแล้วนั้นเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคลยิ่งขึ้น

การกำหนดขอบเขตของอัตราโทษขั้นต่ำในการนำดุลพินิจลดโทษนี้ ถือได้ว่าเป็นการจำกัดดุลพินิจลดโทษของศาล โดยผู้เขียนยอมรับว่า ข้อเสนอแนะดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในทางปฏิบัติ คือ เมื่อประโยชน์อันแห่งของโทษที่จำเลยได้รับภายหลังจากลดโทษที่จะมีให้แก่จำเลยน้อยลง จึงทำให้ไม่มีแรงจูงใจให้จำเลยยอมรับสารภาพ และส่งผลให้จำเลยรับสารภำน้อยลง ด้วยเหตุที่จำเลยเล็งเห็นได้ว่าหากตนรับสารภาพแล้ว ตนจะได้รับประโยชน์จากคำรับสารภาพในจำนวนจำกัดลง

ยิ่งกว่านั้น หากจำเลยไม่รับสารภาพแล้ว ศาลต้องดำเนินการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบ และการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบนี้เองจะทำให้มีสวนวนคดีในระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้นมากเกินไป ทั้งเป็นช่องทางให้คู่ความประวิงคดีได้ด้วย จึงเกิดสภาพความล่าช้าของคดีเพราะเมื่อคดีสิ้นศาลตัดสินกันม้วน ในที่สุดอาจล่าช้าถึงขนาดที่ประชาชนไม่ได้ความเป็นธรรม เพราะแทนที่ปัญหาข้อขัดแย้งจะได้รับการจัดปัดเป่าไปโดยเร็วแต่กลับจะต้องทนทุกข์อยู่กับการรอคอยการพิจารณาคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งรอคอยผลคำพิพากษา!

ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีนี้ แม้ว่าการไม่รับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาจะเป็นมูลเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของปัญหาก็ตาม แต่หากพิจารณาถึงหลักการและเหตุผลของการกำหนดขอบเขตของศาลแล้ว จะเห็นได้ว่าข้อเสนอแนะดังกล่าวสามารถช่วยควบคุมการนำดุลพินิจลดโทษของศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและบริสุทธิ์ยุติธรรมยิ่งขึ้น

¹ อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, "การเร่งรัดการพิจารณาคดีของศาล," ใน รายงานวิจัยการใช้สิทธิฎีกา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, 2534), หน้า 11-14.

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ค้างค้ำงานสาสนั้นมิได้เกิดจากสาเหตุเพียง
 คำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น ทั้งนี้โดยเหตุที่ปัจจุบันจำนวนคดีที่มาสู่ศาลมีแนว
 ร้นมสูงขึ้นทุกปี ในขณะที่การขยายอัตราค่าล้างผู้พิพากษาและบุคลากรในศาลไม่
 สามารถกระทำให้เหมาะสมเพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นได้ ดังนี้ ศาลจึงต้อง
 ประสบกับปัญหาความที่ค้างค้ำและการพิจารณาคดีติดขัดล่าช้า และแม้ว่าผู้ที่
 เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความ
 ล่าช้าในการดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีของศาลอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ปัญหา
 คดีค้างค้ำก็ยังคงมีอยู่ การแก้ปัญหาดังกล่าวในส่วนของการเร่งรัดการพิจารณาคดี
 เท่าที่ผ่านมาได้มีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้น้ำใจโครงการบันทึกคำ
 พยานด้วยเทปมาใช้ในราชการศาลยุติธรรมแทนการจดคำพยานโดยผู้พิพากษา
 บันทึกคำพยานด้วยตนเอง จัดตั้งศาลชำนัญพิเศษขึ้น เป็นต้นว่าศาลแรงงานกลาง
 ศาลภาษีอากรซึ่งมีการพิจารณาเป็นพิเศษ รวมทั้งได้ปรับปรุงหลักกฎหมายวิธี
 พิจารณาความอาญาในเรื่องต่าง ๆ เช่น หลักเกณฑ์ว่าด้วยการพิพากษาเกินคำขอ
 การเพิ่มข้อจำกัดการอุทธรณ์ฎีกา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การพิจารณาคดีของศาลเป็น
 ไปรวดเร็วเร็วยิ่งขึ้น และวิธีดังกล่าวนี้สามารถช่วยปลดเปลื้องภาระของศาลให้
 เบาบางลงได้ในระดับหนึ่ง²

โดยสรุป ไม่ว่าวิธีการแก้ไขความล่าช้าจะประสบความสำเร็จในอนาคต
 หรือไม่ก็ตาม หรือแม้ว่าจะยังคงมีความยุ่งยากต่อไปในภายหน้าก็ตาม คงเป็นหน้าที่
 ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องพยายามแก้ไขปัญหานั้นต่อไป แต่สิ่งที่กระบวนการ
 ยุติธรรมยังต้องคำนึงถึงเป็นหลักอยู่เสมอ คือการผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมซึ่งถือว่าเป็น
 เป้าหมายสูงสุดของระบบ

² กฤตศิลป์ กนกนาก, รายงานการวิจัยเรื่อง การใช้สิทธิฎีกา (กรุงเทพ-
 มหานคร: สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, 2534), หน้า
 3-12.

ปัญหาทางปฏิบัติ

ดังกล่าวมาแล้วว่า เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์แล้ว ศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพของจำเลยได้ทันทีตามนัย มาตรา 176 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และศาลถือว่า คำรับสารภาพของจำเลยดังกล่าว เป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การ พิจารณาคดีของศาลเป็นเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมาย อาญาได้ อดีศาลมักใช้ดุลพินิจลดโทษให้จำเลยถึงกึ่งหนึ่งเสมอ การใช้ดุลพินิจลด โทษของศาลเช่นนี้ ศาลพิจารณาแต่เพียงคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะในส่วนของความของศาลปรากฏแต่เพียงคำฟ้องของโจทก์ และคำให้การของ จำเลยเท่านั้น อดีในส่วนของความดังกล่าวไม่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยอย่าง เพียงพอที่จะนำมาประกอบดุลพินิจลดโทษให้เหมาะสมแก่จำเลยแต่ละคนยิ่งขึ้น

จากปัญหาการขาดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยในส่วนของความของศาลนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ศาลจะต้องให้ความสำคัญต่อข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย อีกทั้ง ยอมรับข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยเข้ามาในส่วนของความของศาล อดีข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวจำเลยนี้ควรที่ศาลจะต้องพิจารณาเพื่อประกอบดุลพินิจลดโทษแก่จำเลยให้ เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ดังนี้ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำความผิด จริงตามคำฟ้องของโจทก์แล้ว แม้ว่าแนวทางปฏิบัติของศาลจะพิพากษาลงโทษ จำเลยได้ทันทีโดยมิต้องทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปนั้น แนวทางแก้ไขในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้องโจทก์แล้ว ศาลจะต้องได้ส่วนใน ส่วนของจำเลย อดีการได้ส่วนดังกล่าวนี้มีจุดประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ ตัวจำเลยเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้การใช้ดุลพินิจลดโทษเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องตรงกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลดโทษให้มากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเห็นว่า องค์กรในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ควรร่วมกัน ในการเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยให้เข้าสู่ส่วนของความของศาล เพื่อศาลจะ ได้รับทราบข้อมูลของจำเลยที่เป็นความจริงและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ในปัญหาดังกล่าวนี้ สามารถแยกพิจารณาองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาที่เกี่ยวข้องในการเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยได้ดังนี้ คือ

ศาล

เมื่อศาลวินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องร้องแล้ว หากศาลต้องการทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยเพื่อนำมาประกอบดุลพินิจลดโทษ ศาลมีอำนาจสั่งพนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยใน ทุกคดีและเสนอข้อเท็จจริงดังกล่าวและความเห็นต่อศาลได้ตามพระราชบัญญัติวิธี ดำเนินการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522

แต่อย่างไรก็ตาม แนวทางปฏิบัติของศาลนั้น การสืบเสาะและพินิจ จำเลยนี้เป็นดุลพินิจผู้พิพากษาแต่ละท่านและแนวนโยบายของแต่ละศาลที่จะกำหนด ว่าความผิดประเภทใดที่ศาลต้องสืบเสาะและพินิจจำเลย

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ศาลควรสืบเสาะและพินิจจำเลยในทุกคดี ซึ่ง คำสั่งของศาล เช่นนี้จะส่งผลให้ศาลได้รับประโยชน์จากรายงานการสืบเสาะและ พินิจอย่างมากและเพียงพอต่อการใช้ดุลพินิจลดโทษแก่จำเลยแต่ละคนได้เหมาะสม ยิ่งขึ้น

พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

จากแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติ หน้าที่เกี่ยวกับงานคดีของพนักงานสอบสวนมักจะทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่ เน้นหนักไปในทางที่เป็นโทษแก่ผู้ต้องหา ส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหา มักจะงดเว้นหรือ ไม่ยอมรวบรวมไว้ในส่วนงานการสอบสวน ซึ่งการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเช่นนี้ ส่งผลต่อการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่พนักงาน อัยการจะใช้พยานหลักฐานประกอบดุลพินิจในการสั่งคดีรวมถึงการที่พนักงาน อัยการจะสามารถใช้พยานหลักฐานดังกล่าวแถลงต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณา ของศาลในการพิพากษาลงโทษแก่ตัวจำเลยต่อไป

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2498 ว่าด้วยระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีข้อ 254 และเมื่อบทบัญญัติกฎหมายตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ได้บัญญัติเปิดช่องให้พนักงาน สอบสวนกระทำได้อยู่แล้ว พนักงานสอบสวนควรรวบรวมพยานหลักฐานมาประกอบ รายงานส่วนไว้ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ทั้งข้อเท็จจริงแห่งคดีและข้อกฎหมายย่อมนจะ

เป็นประโยชน์เกื้อกูลให้การดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และเที่ยงธรรม

ในส่วนขั้นตอนการดำเนินคดีของพนักงานอัยการนั้น บทบาทของพนักงานอัยการไม่เพียงแต่จะเป็นผู้คุ้มครองส่วนได้ส่วนเสียของรัฐเท่านั้น หากแต่ยังมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกด้วย ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การดำเนินคดีของพนักงานอัยการควรจะดำเนินด้วยความเป็นภาวะวิสัยอย่างแท้จริง กล่าวคือจะต้องไม่แสดงบทบาทเป็นคู่ความฝ่ายตรงกันข้ามกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ถึงแม้ว่าพนักงานอัยการจะเป็นคู่ความในคดีในฝ่ายตรงข้ามกับผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ตาม ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการมีแค่เพียงห้องบุคคลที่ ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพื่อให้ศาลลงโทษเท่านั้น หากแต่ยังต้องมีหน้าที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในกรณีที่เขาควรจะได้รับประโยชน์จากพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่เขา โดยเฉพาะพยานหลักฐานที่มีความสำคัญที่สามารถชี้ประกอบดุลพินิจลดโทษของศาลด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย